

Проекти нової редакції Закону України «Про вищу освіту» КРУГЛИЙ СТИЛ Академії адвокатури України та журналу «Адвокат»

Впродовж двох місяців до Верховної Ради України внесено три проекти нової редакції Закону України «Про вищу освіту»: № 1187 – народними депутатами С. В. Ківаловим, Г. М. Калетніком, М. П. Сорокою; № 1187-1 – народними депутатами А. П. Яценюком, В. В. Кличком, О. Я. Тягнибоком, Л. М. Гриневич, Л. Ю. Оробець, Р. М. Павленком, П. В. Розенком, О. М. Сичем, І. Д. Фаріон; № 1187-2 – народним депутатом В. І. Балогою.

Впродовж усього цього часу тривають палкі дискусії у пресі та освітньо-академічних колах щодо якості і прогнозованої цінності цих нормативних актів у порівнянні один з одним та окремо. Одним із засадничих питань змісту всіх трьох є впровадження стандарту вищої освіти – ключової складової забезпечення її якості. Хоч він визначається у законопроектах дещо по-різному, суть все одно зводиться до низки вимог щодо змісту та результатів освітньої діяльності ВНЗ за кожним освітньо-кваліфікаційним рівнем вищої освіти в межах кожної галузі знань та кожної спеціальності (ст.12 проекту № 1187, ст. 10 законопроекту № 1187-2). Натомість у законопроекті № 1187-1 пропонується передбачити два види державних стандартів у сфері вищої освіти: Державний стандарт освітньої діяльності та Державний стандарт змісту вищої освіти (ст.ст. 17–19). В цьому проекті також вибудовується досить складна й не обумовлена потребами суспільства і освітньої галузі система оцінювання якості вищої освіти.

Задля більш детального розгляду цієї й інших проблем згаданих законопроектів Академією адвокатури України та журналом «Адвокат» був проведений круглий стіл, участь у якому взяли представники всіх ланок освітнього процесу: організатори і менеджери освіти, викладачі, студенти. В наведених нижче узагальненнях модератори різних секційних засідань круглого столу окреслюють найбільш небезпечні недоліки законопроектів та пропонують варіанти їх виправлення, вказують на небажані явища, які вони здатні спричинити в майбутньому.

Владлен Гончаренко:

Програма для здобуття освітнього рівня бакалавра, менша чотирьох років, дуже близька до профанації вищої освіти

В. Г. Гончаренко,
академік Національної академії
правових наук України,
голова Методичної ради
Академії адвокатури України

відбиває тенденції розвитку сучасного українського суспільства, концептуально він перебуває на рівні кращих зразків законотворення.

Важливо, що в ньому пропонується оригінальні рішення тих проблемних питань, котрі недостатньо врегульовані чинним законом. Особливо слід підкреслити, що передбачено автономію вищих навчальних закладів, академічну мобільність і свободу; не менш важливим чинником є внесення змін, уточнень щодо акредитації та ліцензування вузів, роз'яснення термінів, які зараз при застосуванні на практиці не завжди тлумачаться однозначно.

У законопроекті передбачаються шляхи удосконалення системи вищих навчальних закладів, зокрема, на наш погляд, недопустимим зараз є існування юридичних коледжів, до яких вступають школярі після закінчення дев'ятого класу, причому в обхід ЗНО, що має дискримінаційну складову щодо інших вступників до вищих навчальних закладів.

Значна увага приділяється подальшому розвитку приватних навчальних закладів, розширенню прав студентів та вдосконаленню й утвердженню демократичного шляху розвитку студентського самоврядування. Своєчасними і вкрай

Ознайомлення із законопроектами «Про вищу освіту» дає підстави стверджувати, що саме в новій його редакції (№ 1187) вирішуються принципові питання організації вищої освіти з урахуванням українських традицій вищої школи та європейських практик, ідеологія законопроекту

необхідними є норми, що стосуються розвитку науки, підготовки кандидатів і докторів наук, напрямів поєднання науки і практики, участі у навчальному процесі підприємств і безпосередньо працевлаштування. Оцінюючи позитивно цей Законопроект, слід наголосити й на потребі врахувати декотрі цінні пропозиції авторів двох альтернативних законопроектів.

Законопроект, як і всякий творчий доробок, потребує певних удосконалень змістового характеру, які, на нашу думку, могли б зміцнити його нормативне значення.

Обов'язковими атрибутами кожної науки, які визначають її предмет, систему і організаційно-змістові параметри, є термінологія, визначення (дефініції) та класифікації. Наукознавчі постулати особливо рельєфно повинні виявлятися саме на термінах, визначеннях і класифікаціях. Порушення принципу науковості в законотворенні веде до різночитання законів і безвихідних ситуацій у їхньому застосуванні.

Зважаючи на висловлені твердження, ми вважаємо в тексті цього документа таке.

1. В п. 7 ч. 1 ст. 1 проекту Закону № 1187 (далі – Законопроект) дається змістовне і достатньо логічне визначення вищої освіти, проте мета її отримання виписана не конкретно («... завершується здобуттям певної кваліфікації...»), що знижує її нормативність і викликати багато труднощів на практиці. На нашу думку, доцільно було б однозначно записати, що «вища освіта... завершується здобуттям кваліфікаційного рівня бакалавра (повна вища освіта) та магістра (поглиблена вища освіта) ...» Це дало б змогу одночасно вирішити кілька принципових питань. По-перше, особами з вищою освітою визнаються лише бакалаври і магістри, що потім буде зазначено в п. 1 ч. 1 ст. 6 Законопроекту. По-друге, молодші спеціалісти не є особами з вищою освітою, а мають нижчий кваліфікаційно-освітній рівень і можуть посідати обмежене законом коло посад за спеціальністю. По-третє, чітко виключається із системи кваліфікаційних рівнів фігура спеціаліста, а всі особи, які до прийняття Закону мають такий рівень, в силу ч. 3 ст. 22 Конституції України повинні одержати статус магістра. По-четверте, бакалаври як особи з повною вищою освітою матимуть юридичне право обіймати всі передбачені даною спеціальністю посади (за винятком зафіксованих у спеціальних законах посад, які можуть посідати особи рівня магістра). Принагідно зауважимо, що така редакція п. 1 ст. 1 Законопроект чітко і точно узгоджується з текстом п. 31 ст. 1.

2. Характеристику бакалавра, яка дається в ч. 3 ст. 6 Законопроекту, необхідно доповнити з

урахуванням висловлених вище висновків щодо посад, які можуть обіймати особи з вищою освітою рівня бакалавра.

У зв'язку з цим необхідно зауважити щодо окремих норм ч. 3 ст. 6 Законопроекту. По-перше, вираз «первинна посада» для бакалаврів є невдалим по суті, оскільки, наприклад, для юридичних професій посади судді місцевого суду, помічника прокурора, нотаріуса, слідчого можна віднести до категорії первинних, тобто досить обмежено компетентнісних, лише з очевидною умовністю. По-друге, в абз. 2 ч. 3 цієї статті зазначено, що нормативний строк навчання за програмою бакалавра становить три-чотири роки, тоді як програма бакалавра менше чотирьох років дуже близька до профанації вищої освіти. По-третє, строк навчання бакалавра на основі рівня молодшого спеціаліста або кваліфікованого робітника пропонується зменшити на один-два роки (абз. 3 ч. 3 ст. 6). Поза тим, практика вищих навчальних закладів безпомилково показує, що таких осіб не можна зараховувати на перші курси взагалі, інакше це, без сумніву, знижує рівень підготовки фахівців у вищій школі.

3. Визначення магістра (ч. 4 ст. 6 Законопроекту) потребує уточнення, а саме: вказівки на те, що для обіймання деяких посад, точно вказаних у спеціальних законах, особа повинна мати кваліфікаційний рівень магістра.

4. Припис ч. 2 ст. 47 Законопроекту про обов'язкове надання можливості проходження практики студентами вищих навчальних закладів на підприємствах, в установах та організаціях повинен бути поширений на студентів вищих навчальних закладів незалежно від форми власності.

5. Університетам і академіям може надаватися статус національних вищих навчальних закладів незалежно від форми власності, а не лише державним, боредакція ч. 1 ст. 27 Законопроекту суперечить ч. 4 ст. 13 Конституції України.

6. В п. 10 ч. 1 ст. 3 Закону необхідно підкреслити, що вищі навчальні заклади приватної форми власності в офіційних документах мають називатись лише «приватні вищі навчальні заклади», а не ТОВ, АТ, ВАТ і подібними аббревіатурами, які принижують рейтинг цих закладів у освітянському середовищі.

7. Високо оцінюючи роль Громадської ради з якості освіти (ч. 2 ст. 15 Законопроекту), зазначимо, що в тексті норми потрібно підкреслити, що управлінські функції цього органу в сфері вищої освіти мають виключно дорадчий характер.

Катерина Мількова:

Пропозиція про включення богословських освітніх закладів до системи вищої освіти не узгоджується із Конституцією України

К. В. Мількова,
проректор з навчальної роботи
Академії адвокатури України

Проект закону «Про вищу освіту» № 1187 є найбільш близьким до чинного закону.

Чітко та зрозуміло викладено розділ про рівні вищої освіти, де передбачено освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти – бакалавр, магістр, а також впроваджується освітньо-науковий рівень доктора філософії. Найголовніше, на мою думку, те, що збережено освітньо-науковий рівень кандидата наук і науковий рівень доктора наук як національну особливість. На відміну від альтернативного проекту (№ 1187-1) не ліквідовано аспірантуру і докторантуру як основні форми підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів (ст. 6 Законопроекту № 1187).

Стандарти вищої освіти унормовано у розділі III Законопроекту. Ліквідовано громіздку схему – державні стандарти, галузеві стандарти, стандарти вищого навчального закладу. У законопроекті передбачено, що до стандартів вищої освіти належать: освітньо-кваліфікаційні (освітньо-наукові) характеристики, освітньо-професійні (освітньо-наукові) програми, засоби діагностики якості освіти.

Щодо системи вищої освіти України, – важливо, що на законодавчому рівні передбачено утворення наукових товариств студентів (курсантів, слухачів), аспірантів, докторантів і молодих вчених як частини системи громадського самоврядування вищих навчальних закладів (ст. 38 Законопроекту № 1187).

Ніхто не заперечує, що система вищої освіти України повинна просуватися у європейський простір, але особисто мені імпонує ст. 3 Законопроекту № 1187, де серед принципів, на яких ґрунтується державна політика у сфері вищої освіти, зазначено, що «інтеграція системи вищої освіти України у світову систему вищої освіти та європейський простір вищої освіти відбувається за умови збереження і розвитку досягнень та традицій національної вищої школи», яку я вважаю не найгіршою в світі.

Не викликає заперечень також теза про надання більшої автономії навчальним закладам, але це, на мою думку, означає, що ВНЗ повинні нести й більшу відповідальність за якість освіти. Тому визначення терміна «автономія вищого навчального закладу» (ст.1 Законопроекту № 1187) як «сукупність передбачених цим Законом прав та обов'язків вищого навчального закладу щодо провадження освітньої, наукової, економічної та іншої діяльності, самостійного добору і розстановки кадрів з метою створення умов, необхідних для здобуття громадянами вищої освіти та певної кваліфікації» мені ближче, ніж «незалежність вищого навчального закладу від держави, органів публічної влади (органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів влади Автономної Республіки Крим) та інших суспільних сил у прийнятті рішень стосовно освітньої діяльності...» (ст. 1 законопроекту № 1187-1).

На відміну від чинного Закону України «Про вищу освіту», в законопроекті № 1187-1 є багато положень, що викликають певні застереження. Пропонується занадто ускладнена структура вищої освіти, із запровадженням освітніх рівнів (перший, другий, третій) освітніх (бакалавр, магістр), освітньо-наукових (доктор філософії) та наукових (доктор наук) ступенів, а також професійних кваліфікацій (спеціаліст, магістр, дослідник) та спеціалізацій. При цьому один і той самий термін «магістр» вживається для позначення як освітнього ступеня (ст. 10), так і професійної кваліфікації (ч. 2 ст. 12). При цьому при їх здобутті, одній і тій самій особі має видаватися два документи магістра: диплом магістра про вищу освіту (ст. 14) та документ, який засвідчує професійну кваліфікацію магістра (ст. 15).

Законопроектом (№ 1187-1) взагалі не передбачено таких форм підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації і таких елементів структури освіти, як аспірантура і докторантура. Суперечливими за змістом є і його приписи щодо присвоєння наукового ступеня доктора наук (ст.11). Зокрема, відповідно до ч. 1 ст. 11 «науковий ступінь доктора наук у галузі знань присвоюється уповноваженими на те спеціалізованими вченими радами особам, що мають освітньо-науковий ступінь доктора філософії і отримали високі наукові результати та успішно здійснюють підготовку докторів філософії». А норма ч. 2 ст. 11 передбачає, що «науковий ступінь доктора наук може присвоюватися за результатами захисту опублікованих наукових результатів, як правило, у вигляді монографій, або за результатами захисту дисертації».

Отже, з наведеного не зрозуміло, чи обов'язково для здобуття наукового ступеня доктора наук захищати опубліковані наукові результати або дисертацію, чи достатньо лише відповідати критеріям, які визначені у ч. 1 ст.11 проекту (мати освітньо-науковий ступінь доктора філософії і

отримати високі наукові результати та успішно здійснювати підготовку докторів філософії). Крім того, із змісту законопроекту не зрозуміло, які «послуги для підготовки докторів наук» можуть надаватися вищими навчальними закладами та науковими установами (ч. 3 ст. 11).

Досить сумнівною є пропозиція щодо включення духовних (богословських) закладів освіти до вищих навчальних закладів і системи вищої освіти України взагалі. Передбачений Законом № 1187-1 припис щодо надання релігійним організаціям можливості створювати духовні (богословські) вищі навчальні заклади та здійснювати освітню та наукову діяльність, а також готувати фахівців різних кваліфікацій (ст. 7) не узгоджується із Конституцією та законами України. Зокрема, ст. 35 Конституції України встановлено, що «церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа

від церкви». Положення аналогічного змісту містить і ст. 6 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» та ст. 9 Закону України «Про освіту».

Не до кінця зрозумілими є повноваження та статус нових органів у системі освіти, створення яких передбачається цим законопроектом (Національної комісії регулювання освіти і науки (ст. 39), Експертного комітету та експертних комісій (ст. 38), агенції зовнішнього забезпечення якості освіти (ст. 22), кваліфікаційних центрів (ст.15), державної агенції з оцінювання якості освіти (ч. 4 ст. 80) тощо.

Поза межами правового регулювання цього законопроекту залишилися й питання післядипломної освіти.

Вважаю, що законопроект «Про вищу освіту» № 1187-1 потребує уточнення та більш ґрунтовного опрацювання.

Євген Фесенко:

Немає підстав позбавляти студентів права на повторне оплатне вивчення дисциплін, по яких вони не виконали завдань

Є. В. Фесенко,

доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального та адміністративного права Академії адвокатури України

Вочевидь передчасним є виключення в проект Закону України «Про вищу освіту (нова редакція)» з переліку освітньо-кваліфікаційного рівня вищої освіти «спеціаліст». По суті «магістр» – це особа, здатна вести науково-викладацьку діяльність, а «спеціаліст» – особа, яка має найвищу підготовку для практичної роботи за фахом. Але далеко не всі абітурієнти мають здібності і бажання до наукової або викладацької роботи, проте іншої можливості здобути повну вищу освіту у них не буде. Це призведе до масового напливу абітурієнтів без професійної орієнтації, бажаючих будь-що вчитися в магістратурі, збільшення чисельності самих магістратур. В результаті орієнтація на рівні «бакалавр – магістр» може привести до масштабної підготовки «магістрів-багатостаночників».

Залишити статус спеціаліста, як це передбачено чинним законом, більше відповідає як суспільним потребам, так і інтересам індивіда. По-перше, диференційований навчальний процес забезпе-

чить належну якість підготовки і науково-педагогічних кадрів, і спеціалістів-практиків. По-друге – міжнародне визнання українського диплома вже сьогодні. Тут є певний негатив, але він знімається тим, що ці особи, як мінімум, мають статус бакалавра. По-третє, у відповідних структурах державної влади є можливості і підстави переконати міжнародні інституції у рівнозначності диплома магістра і диплома спеціаліста, довести авторитетність української освіти і домогтися їх міжнародного визнання.

Враховуючи, що навчання на платній основі значною мірою торкається сфери цивільно-правових відносин і не пов'язане з витратами державного бюджету, немає підстав позбавляти осіб, які навчаються у приватних навчальних закладах або закладах, де навчаються студенти на контрактній основі, права на повторне оплатне вивчення дисциплін особами, які не виконали відповідних завдань, отримали незадовільні оцінки тощо, але мають намір завершити навчання і отримати диплом. Законодавче врегулювання цього питання забезпечить якість навчання, належні знання студента і принципову адекватну оцінку його знань, а в кінцевому підсумку – авторитет української освіти.

Існує необхідність у Прикінцевих положеннях запропонувати внести зміни до Закону «Про державну службу» у частині регулювання праці державних службовців за сумісництвом. Зокрема, замість припису, що не є сумісництвом «... викладацька діяльність у позаробочий час», записати «викладацька діяльність, погоджена з керівництвом відповідних установ та організацій». За чинної редакції Закону «Про державну службу» таке сумісництво практично неможливе, враховуючи час, протягом якого фактично проходить навчальний процес в освітніх закладах.

Бажаним є напрацювання узгодженого законопроекту, оскільки в кожному з поданих проектів є позитивні положення і спірні.

Всеволод Курдюков:

Потребують деталізації концептуальні засади працевлаштування випускників вищих навчальних закладів

В. В. Курдюков,
адвокат, кандидат юридичних наук,
проректор Академії адвокатури України

Зміни, що відбуваються в економічній та соціальній сферах нашої держави детермінують появу якісних новацій у нормативному забезпеченні регулювання суспільних відносин. Поза всяким сумнівом, удосконалення законодавства про вищу освіту є пріоритетним напрямом розвитку у всіх високорозвинених державах світу. Саме у законодавстві про вищу освіту найбільш помітно відбивається ставлення держави до забезпечення фундаментальної освітньої, наукової і практичної підготовки фахівців, які спроможні реалізувати свій потенціал у межах потреб ринку і, як наслідок, створити платформу постійного розвитку суспільства.

Питання щодо реформування законодавства України про вищу освіту є вельми актуальними, особливо зараз, коли на часі стоїть прийняття Закону України «Про вищу освіту» у новій редакції (надалі – Закон).

На нашу думку, проаналізовані проекти Закону, в межах їх узагальненого вигляду, дають неабиякі підстави стверджувати, що його прийняття дасть змогу вирішити важливі соціально-економічні питання нашої держави. Проте існують певні аспекти (в жодному випадку не зменшуючи їх значення), які можна та варто вдосконалити.

Наразі мова вестиметься про законопроект внесений народним депутатом України В. І. Балогою, зміст якого викликає запитання.

1. Положення закону здебільшого проходять кризь призму інтеграції України до європейського простору. Ми вважаємо, що не варто створювати однобічний вектор інтеграції, оскільки це певною мірою ускладнює процес політичної, соціальної та економічної взаємодії України з іншими країнами світу.
2. Якість вищої освіти і науки забезпечується,

зокрема через незалежні агенції у співпраці з міжнародними організаціями. В даному випадку не зрозумілим є механізм такої взаємодії і його подальший вплив на всю систему вищої освіти.

3. В межах системи забезпечення якості вищої освіти передбачається створення декількох ланок. Проте їх аналіз дає підстави сказати, що вони за своєю суттю дублюють власні функції.
4. Створення Національного агентства з якості вищої освіти є недоцільним, оскільки його функції цілком природно мають виконуватись структурною складовою головного органу в системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері освіти і науки.
5. Надання статусу *національного* вищому навчальному закладу незалежно від форми власності є вкрай необхідним, оскільки це сприятиме подальшому розвитку і закладу, і системи освіти в цілому.
6. Створення наукових товариств є більш ніж позитивною тенденцією. Ми вважаємо, що це питання потребує докладної аргументації у зв'язку з таким. Нагальним завданням забезпечення розвитку науки є підготовка всебічно розвинених фахівців, що здатні постійно поглиблювати свої знання, безперервно вчитись та інтелектуально вдосконалюватись. Науково-дослідна робота студентів є першим кроком на шляху вирішення цієї проблеми. Водночас побудова прогресивної системи науково-дослідної роботи студентів у вищих навчальних закладах України неможлива без створення ланки наукових товариств. Науково-дослідна робота студентів в межах наукових товариств стане однією із найважливіших форм навчального процесу. Створення наукового товариства дасть студентові можливість обрати шлях поглибленої наукової роботи, якою він займатиметься поза навчальним планом і зацікавить його розпочати повноцінне наукове життя. Наукове товариство сприятиме активній науковій роботі протягом усього періоду навчання студента і посилить відповідальність за наукову повноцінність досліджень, їх змістовність та практичну користь. Наукові товариства встановлять дружні зв'язки між інтересами студентів із науково-освітніми напрямами кафедр та зміцнять творчі контакти із професорсько-викладацьким складом. Хоча, поряд із наведеним, деякі положення про наукові товариства варто доповнити. Разом із організаційною структурою товариства слід прописати процеси створення умов

для розкриття наукового та творчого потенціалу осіб, які навчаються у вищому навчальному закладі, і популяризації різних галузей науки; розвитку інноваційної діяльності і організаційної допомоги керівництву вищого навчального закладу в оптимізації наукової та навчальної роботи тощо.

7. Не вбачаються виписаними засади працевлаштування випускників вищих навчальних закладів. На відміну від зайво розписаних положень зовнішньої системи забезпечення якості вищої освіти, це питання є константою у житті суспільства будь-якої країни.
8. Позитивним є налагодження на базі наукових установ і організацій Національної академії наук України, національних галузевих академій наук систематичної виробничої практики студентів вищих навчальних закладів з безпосередньою участю у виконанні наукових досліджень. Це правильно, оскільки у такий спосіб відбудеться єднання теорії та практики.
9. Положення щодо створення юридичних осіб,

предметом діяльності яких є виключно доведення результатів наукової і науково-технічної діяльності вищого навчального закладу до стану інноваційного продукту та його подальша комерціалізація, є зайвим. Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність може провадитись безпосередньо через структурні підрозділи вищих навчальних закладів.

Таким чином, виходячи з наведеного, можемо зробити висновок, що усталена система правovidносин у сфері вищої освіти потребує суттєвих змін, зокрема через прийняття Закону у новій редакції. Цим забезпечиться рівний доступ до якісної вищої освіти, підвищиться рівень підготовки кваліфікованих кадрів для забезпечення розвитку суспільства, створяться умови міжнародного визнання національної системи вищої освіти і її результатів, а у загальній перспективі все це матиме позитивний внесок в межах інтеграційного становлення нашої держави у світовому просторі.

Святослав Лешик:

Молодь одностайно підтримує збереження національних традицій освіти, але з обов'язковим розширенням участі в міжнародних обмінах студентами та викладачами

*Святослав Лешик,
голова студентського парламенту
Академії адвокатури України*

Подані до Верховної Ради законопроекти про вищу освіту пропонують різні темпи просування до європейських стандартів освіти, що дає можливість узагальнити, які тенденції в здобутті вищої освіти чекатимуть на абітурієнтів та студентів у майбутньому:

- виключення освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста. Передбачається, що диплом спеціаліста прирівнюватиметься до диплома магістра; освітньо-науковий рівень (ступінь) визначатиметься як доктор філософії (кандидат наук), що є прогресивним кроком до визнання дипломів українських вищих навчальних за-

ладів за кордоном, також залишається диплом доктора наук, що видається після здобуття наукового рівня (ступеня);

- закріплення визначення Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи та одиниці вимірювання обсягу навантаження здобувача вищої освіти (кредити ЄКТС);
- створення державного електронного реєстру документів про освіту;
- закріплення міжнародної співпраці між вищими навчальними закладами – одного з важливих чинників формування студента як майбутнього професіонала, встановлення та забезпечення захисту права будь-якого студента на міжнародну освіту;
- встановлення соціальних гарантій на отримання стипендій для частини студентів;
- формування правил отримання грантів на основі результатів зовнішнього незалежного тестування;
- частиною документа про вищу освіту може стати додаток європейського зразка, що містить інформацію про результати теоретичного та практичного навчання, здобуту кількість кредитів ЄКТС, а також відомості про освітній ступінь та професійну кваліфікацію;
- однією з підстав виключення студентів з вищого навчального закладу стає невиконання особою навчального плану в обсязі понад 10 кредитів;
- обов'язок вищих навчальних закладів не змі-

нювати плату за навчання до досягнення певного рівня (ступеня) закріплюватиметься в контракті;

- можлива участь роботодавців в комісії під час атестації студентів.

Законопроекти від групи депутатів опозиції (№ 1187-1) та народного депутата В. Балогі (№ 1187-2) є прогресивнішими через спробу повністю відкрити європейський освітянський простір українським студентам та викладачам, оскільки визнання вітчизняних дипломів є передумовою цього процесу. Реалізовано в цих проєктах також важливий для вищої освіти в Україні принцип співпраці з роботодавцями, бо, як зазна-

чено в одному із законопроектів, компетентність – це вміння використовувати знання на практиці. Обов'язкова державна практика є недостатньою. В усіх законопроектах роботодавців присутній як суб'єкт освітянських правовідносин, але його статус не сформульований.

Під час проведеного нами моделювання Молодіжної Верховної Ради молодь одноставно голосувала за збереження національних традицій освітянської думки, але з обов'язковим вдосконаленням рівня участі України в міжнародних обмінах студентами і викладачами та співпраці з роботодавцями.

Елеонора Салова:

Право вибору студентами навчальних дисциплін не може бути обмежене, оскільки це ставить під сумнів реалізацію повноцінного права на освіту

*Елеонора Салова,
заступник голови студентського парламенту
Академії адвокатури України*

право вибору студентами навчальних дисциплін не може бути обмежене, оскільки це ставить під сумнів реалізацію повноцінного права на освіту.

Законопроект № 1187-2, внесений народним депутатом В. Балогою, на мою думку, є найбільш демократичним та таким, що в порівнянні з іншими законопроектами надає студентам більше прав, та в ньому більш чітко врегульовані питання студентського самоврядування. В ньому визначено принципи діяльності самоврядування, закріплено автономію та надано численні права. Водночас п.п. 4 п. 7 ст. 41 цього Законопроект припускає призначення заступника директора ВНЗ тільки за погодження із студентською радою, що, на мою думку, досить суперечливо, оскільки студенти не завжди можуть оцінити професійні якості людини та її кваліфікаційний рівень під час навчання, коли самі не мають певної кваліфікації.

Чинним законодавством належно не врегульовано питання фінансування органів студентського самоврядування. Передбачається лише, що ВНЗ виділяє 0,5 відсотка зі спеціального фонду, але конкретну процедуру реалізації не внормовано. У п. 10 ст. 51 Законопроекту № 1187-2 передбачено затвердження розміру цих коштів вченою радою, що певним чином дає гарантію принаймні їх виділення для повноцінної роботи студентського самоврядування. Позитивним в цілому є дозвіл збирати членські внески, але хто повинен їх зберігати та відповідати за цільове використання слід визначити окремими нормами, адже студент не є посадовою (службовою) особою, не виконує жодних адміністративно-розпорядчих функцій.

Проаналізувавши законопроекти в аспекті студентського самоврядування можна сказати, що жоден з них не відповідає вимогам сучасного розвитку цього інституту. Вони мають бути доопрацьовані, зокрема слід виключити норми, що суттєво обмежують студентів у реалізації права на студентське самоврядування.

Хотілося б зробити акцент на питанні існування та діяльності студентського самоврядування у вищих навчальних закладах відповідно до запропонованих законопроектів.

На мою думку, законопроекти повинні бути доопрацьовані та відредаговані. Зокрема, за Законопроектом № 1187 студентське самоврядування позбавлене автономії та залишається незахищеним від впливу з боку адміністрації. Натомість у законопроекті народного депутата В. Балогі № 1187-2, а саме у п. 8 передбачено: «Адміністрація вищого навчального закладу не має права втручатися у діяльність органів студентського самоврядування, крім випадків, коли така діяльність суперечить законодавству України». У Законопроекті № 1187 немає жодної статті, яка б регламентувала та надавала право студенту на вибір навчальних дисциплін в межах навчальної програми, що нині регламентовано п. 1 ст. 54 чинного Закону. У Законопроекті № 1187-1 передбачається надання такого права в обсязі 20 %, а в Законопроекті № 1187-2 – 25 %. Вважаю, що